

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Præfatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

TRACTATUS SEXTUS.

DE LEGIBVS.

Ad quæstionem 90. D. Thomæ, usque ad 109.

PRÆFATIO.

NOLVI (AMICE LECTOR) ut in nostræ Theologiæ; velut integro corpore, hanc de legibus partem desiderares, quam ego sæpius in plurimis Theologis desideravi, quos prope exleges dixerim, quoddam hanc de legibus tractationem prætermiserint; quibus utilius nihil ad humane vitæ officia instituenda, aut necessarium magis esse potest; quæ, ut Tullius voluit, instar nervorum & sanguinis per membra effusi, Rempublicam servant; imò & quibus universa hæc rerum omnium series regitur & constat. Neque enim singulis solum hominibus, aut rebus publicis impostas esse leges existimandum est; cum ipsa rerum, elementorum, cælorumque compages, quam universum & mundum dicimus, ita positis servatisque legibus constet, ut verissimè dici possit, quod de rebus publicis Aristoteles scripsit, earum salutem in legibus constitutam esse. Cum Deus prima mundi fundamenta jaceret, & immensam hanc corporum molem, velut extensam lineam, ut loquitur Scriptura, metiretur, legimus positam legem aquis ne transirent fines suos: nec aliud mensura, numerus, pondusque rerum significant, quam æternam illam legem, quæ omnia in ordinem cogit, res ad suos fines dirigit, ac rebus modum imponit. Quid enim putes iratum turbatumque mare demulcere, ut quidam dixit, retardare, aut frangere, dum immensis aquarum voluminibus, quas procellæ, tempestatesque sonore excitant & impellunt, naufragium terra minatur? Hac impressam littori scriptamque lege coercetur, eamque legem veritum, ut à Patribus quidam dixit, mare primum in littore, curvatisque fluctibus, termini positorem adorat. Sed quid de cælorum motibus, varietate temporum, immutabili ordine recurrentium dicam? Utinam tam obtemperaret homo legi sibi insita, quam res inanimæ & solius Dei imperij capaces, positæ sibi legibus parent. Nec verò ita suo arbitrio hominem relictum esse censendum est, ut nullis eum natura doceat legibus, honesta, virtuti & rationi consentanea prosequi, & præva devitare. Habet homo innatam nec ignotam sibi legem, inquit Lib. de diligendo Deo. Bernardus, quæ faciendæ & prosequendæ demonstrat, & quæ his contraria prohibet. Hanc legem Tullius summâ eloquentiâ explicuit, & ut Lactantio referenti visum est, penè divinâ voce depinxit. Est quidem (inquit Tullius) vera lex, recta ratio, naturæ congrua, diffusa per omnes, constans, sempiterna, quæ vocet ad officium jubendo, vetando à fraude deterreat. Huic legi nec prorogari fas est; neque derogari aliquid licet; nec totâ abrogari potest. Nec verò per senatum, aut per populum solvi hæc lege possumus: nec est quærendus explanator aut interpret alius. Non erit alia lex Romæ, alia Athenis, & alia nunc, alia posthac: Sed & omnes gentes, & omni tempore, una lex & sempiterna & immutabilis continebit: unusque erit communis quasi magister & imperator omnium Deus; ille legis hujus inventor, disceptator, & lator. Hæc sane egregia legis naturæ, impressæ mortalium omnium animis, explicatio & commendatio. Verum præter eam naturæ legem vel inditam homini rationis incapaci, vel impressam creaturis, omnis sensûs & rationis expertibus; alias inter homines à sapientibus promulgari leges necesse fuit, ad socie-

9. Rhe-
tor.

Job. 28.

Prov. 8.

Lib. de
diligendo
Deo.
Lib. 6.
instit.

P R Æ F A T I O.

ratem hominum tuendam, ad instituendum regimen, ad suum cuique jus servandum, & improborum hominum petulantiam coercendam. Nam quod probos attingit, justo non est lex posita, & ut Aristoteles inquit, politus & liberalis homo, ita animo affectus est, ut sibi lex esse velit. Etenim nihil sepius de his naturali lege statuitur, qua in variis casibus, negotiis, causisque accidunt, de quibus sententia ferenda est: nec præterea omnium hominum arbitriis permittendum fuerat, ut de his rebus statuerent, & iudicium ferrent, cum soleant variis affectibus duci, à quibus in eadem re, non eadem sepius iudicia proficerentur. Recte enim T. Livius dixit, hominem esse à quo impetres, ubi jus ubi injuria; esse gratiæ locum, esse beneficio; & irasci & ignoscere posse, inter amicum & inimicum discrimen esse. Igitur constituende leges erant, firmæ, immutabiles, quibus in causa pari, eadem vel supplicia vel præmia decernerentur. Vnde legem dixit idem historiarum scriptor, rem furdam, & inexorabilem esse, salubriorem, melioremque inopi, quàm potenti, nihil laxamenti ac veniæ habere, si modum excesseris. Sed quid de divinis legibus statuendum? An non præter eas leges quibus homines ad civilem duntaxat vitam ducendam instituuntur, qua in re potiores habent & duces Philosophos: aliæ constitutæ sunt leges quibus docerentur ea quæ ad divinum cultum pertinent, & ad æternam beatitudinem promoverentur? Sane non omnia legibus constarent & regerentur, nisi Religio suas leges haberet, quibus & veri numinis cultum doceret, & illasam sanctitatem tueretur. Quare duplicem hominibus legem Deus olim promulgavit, suæque Religionis partem præcipuam fecit. Alterâ veterem, quæ penè oblivione deletam naturalem, in memoriam hominum, usumque revocaret; alteram gratiæ, quæ imperfectam veterem persciceret, & vacuam impleret: alteram, quâ Judæi, ut servi timore; alteram quâ Christiani, in libertatem filiorum vindicati, amore regerentur. Egregiè enim Augustinus dixit, facili discrimine utramque legem distingui, timore & amore. Enim verò quod perennitatis argumentum à Judæis existimatum est legem in lapidibus scriptam, ut apud Romanos aræis tabulis ad perpetuitatem leges incidebantur; verius inflexum legis veteris rigorem demonstrabat. Vix enim alia durior, rigidiorque lex esse potuit, quàm quæ tot ceremoniis eos quibus lata fuerat, baptismatibus, cæterisque, ut vocat Apostolus, legis justitiis onerabat, ut importabile jugum dici potuerit; & quæ tot victimarum sanguine sancita est, ut pene dixerim, quod de Draconis cujusdam legibus Aristoteles dixit, scriptam sanguine videri potuisse. Sed ejusmodi lex esse debuerat imposta servis, qui nisi verberibus meliores non sunt. Verùm facilior legi veteri sanctiorque lex nova, filius non imposta, sed data successit; quæ scripta in cordibus tota gratiâ & amore constat, amore regit, amore servatur, & cum ultima sit, omnium absolutissima cui nihil desit, præter cæteras, quatuor dotes habet, quæ in humanis legibus ac veteri desiderabantur, quas summâ eloquentiâ Vates explicat, ut D. Thomas advertit. Immaculata est, quod nihil prævium aut jubeat aut permittat. Convertès animas, quod nedum externos hominum motus, sed internos etiam, intimosque animi sensus regat. Testimonium fidele, quod nulli errori obnoxia sit. Sapientiam præstans parvulis, quod ad æternam beatitudinem hominem vocet & promoveat. Hæc legum omnium officia & dotes: unde manifestum sit, rerum omnium, naturæ, hominum, rerum publicarum, ac Religionis salutem, in legibus constitutam esse. Non putabam (AMICE LECTOR) me tam multa de legibus præfationis loco dicturum; sed duntaxat volueram parumper in limine consistere, ne te magis impellere, quàm ducere in hanc tractationem viderer. Sed nihil eorum prætermittere potui, ut probarem quod ex Philosopho à me propositum initio fuerat, rerum omnium salutem, in legibus sitam esse, legibus totius universi ordines constare. Sed hoc saltem commodum reportabo, ut totius tractationis synopsis & partitionem delineaverim. Disputationibus enim quas institui, tractationem omnem absolvam; & naturam, munera, dotes legum, hoc ordine, in communi, æternæ, naturalis, humane, divine, veteris, & novæ explicabo.

Lib. 8.
Ethic.
cap. 8.

Lib. 2.

1. 2. q. 9.
91. art.